І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНСоюз: HEnderson 5-8740 Тел.: з Ню Йорку: BArcly 7-4125 УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII Ч. 242. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 20-го ГРУДНЯ 1961 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, DECEMBER 20, 1961 No. 242. VOL. LXVIII.

СЕЙСМОГРАФИ ВИЯВЛЯЮТЬ ПІДЗЕМНІ АТОМОВІ ВИБУХИ НА ВЕЛИКУ ВІДДАЛЬ

Вашингтон. — Сейсмологічні обсерваторії в Фінляндії і Японії повідомили 18-го грудня, що їм вдалося виявити підземні атомові пробні вибухи, які були переведені 10-го грудня недалеко Карлсбаду в Ню Мексіко. Це повідомлення є сенсацією для американських науковців, бо досі загально вірили, що малих пробних підземних експльозій не можна виявити на більшу віддаль. Урядові фахівці бідбадьорені цим фактом, бо тепер можна б скорше прийти до порозуміння в справі контролі атомової зброї та її продукції. Досі найбільшою перешкодою до заключення порозуміння про контролю атомової зброї із СССР було те, що науковці не вірили в те, щоб за допомогою інструментів можна було контролювати пробні експльозії, що відбуваються під землею і на далеку віддаль. Науковці гадали, що важко є відрізнити ті атомові вибухи від звичайних землетрусів. До такого висліду дійшли були американські науковці на основі пробних підземних вибухів переведених в еваді в 1958 році. Науковці думали, що за допомогою сейсмографів можна буде виявляти тільки ті підземні вибухи, які матимуть силу 20 кілотонів, або більше. Тепер виявляється, що інструменти в Японії і Фінляндії занотували підземний вибух з Ню Мексіко, який мав силу тільки п'ятьох кілотонів це значить 5,000 тонн вибухового матеріялу ТНТ. В цій країні більше як 100 сейсмографічних стацій були заалярмовані, щоб стежити за тим вибухом. Крім того численні закордонні стації були повідомлені про те, що має бути та підземна експльозія невеликої сили. Науковці здивовані тим, що цю підземну експльозію занотовано і у ЗДА і в закордонних обсерваторіях. Сейсмолог Лінонард Г. Морфі повідомляє, що згаданий пробний вибух занотували стації в Токіо — 7.200 миль від Карлсбаду, Швеції — 5.500 миль, Фінляндії — 5.500 миль та стації ближчої віддалі в Канаді, Алясці та в інших країнах. Але науковці стверджують, що сили вибуху не могли докладно означити за допомогою сейсмографів, бо на силу впливає той факт, в якому терені відбувається експльозія — в скелі, солі чи в туфі.

ЗДА інсталюють сітку сейсмографічних стацій в 65 країнах світу

Вашингтон. — Американські науковці інсталюють сітку спеціяльних дуже чутливих сейсмографів в 65 країнах й островах світу для стеження за здійснюваними під землею атомовими вибухами, як теж за землетрусами. Праця над інсталяцією цієї сітки почалася з початком грудня цього року з фінансовою допомогою Пентагону і її конкретним вислідом буде встановлення 125 сейсмографічних стацій на шістьох континентах світу. Покищо йдуть праці над будовою тих стацій в Перу, Ґвадальканал, Данії, Швеції, Панамі, Трінідаді і на Бермудах. Головною ціллю встановлюваних сейсмографів мало б бути докладне записування всіх порушень землі з метою розрізнювання потрясень, викликуваних природою і тих, що спричинені людьми, значить, з допомогою підземних атомових вибухів. ЗДА запропонували були поширення сітки таких стацій теж на Совєтський Союз і деякі сателітні країни, але Москва не погодилася, заявляючи, що вона має свою цілком достатню сітку сейсмографів. Висліди записів американських сейсмографічних стацій будуть доступні усім науковцям світу, в тому теж і совєтським як також ученим з інших країн комуністичного бльоку. Головна кватира цих сейсмографічних стацій у Вашинґтоні матиме її фотокопії і мікрофільми записів до диспозиції кожного кваліфікованого в даній ділянці науковця.

През. Кеннеді вертається до столиці, вилікувавши перестуду на Флориді

Палм Біч, Флорида. — Президент Кеннеді припинив на один день поворот до Вашинґтону, бо вертаючися з триденної подорожі до Латинської Америки мусів відпочити на Флориді та вилікувати перестуду і біль в усі. Згідно з пляном Кеннеді мав бути у Вашинґтоні вже в понеділок. Він має прибути до столиці у вівторок, і вже по полудні буде проводити нарадам Крайової Ради Безпеки. У вівторок Президент буде приготовлятися до зустріч з англійським прем'єром Мекміленом, з яким має відбути конференцію в Гемілтоні на Бермуді в четвер і п'ятницю 21 і 22 грудня. В середу 20-го грудня Президент плянує пресову конференцію і того ж дня має засвітити ялинку на площі перед Білим Домом та виголосити різдвяне звернення до народу. Пані Кеннеді залишилась з дітьми на Флориді де має відсвяткувати Різдвяні Свята, і куди має прибути Президент. Президент Кеннеді є вдоволений із подорожі до Венесуелі і Колюмбії, яка затіснила взаємини між тими латинськими американськими державами і ЗДА.

В Неваді відбулася сьома пробна атомова експльозія

Вашингтон. — Представник Комісії Атомової Енергії повідомив, що в неділю 17-го грудня в Неваді відбулася вже сьома пробна атомова експльозія. Ця нова проба відбулася в тунелі під землею, і з неї не було шкідливої радіяції над землею. ЗДА відновили пробні атомові експльозії в половині вересня, три тижні після того, як СССР без попереднього повідомлення почав свої пробні вибухи в повітрі, чим занечищував повітря над цілою Землею. ЗДА перевели вже і одну пробну атомову експльозію для мирних цілей в Карлсбаді в Ню Мексіко. СССР перевів досі коло 50 пробних експльозій в повітрі. Комуністи погрожували, що будуть продовжувати проби в повітрі, якщо ЗДА випробовуватимуть свої атомові матеріяли під землею, але Комісія Атомової Енергії не настрашилася цих совєтських погроз і переводить свої проби згідно з пляном.

Департамент оборони має сумніви щодо успішности ракет „Ніке-Зевес"

Вашингтон. — Армія від листопада 1956-го року займається продукцією ракет „Ніке Зевес", які мали б нищити ворожі далекосяжні ракети, висилані на територію ЗДА, але департамент оборони не захоплюється цією протиракетною зброєю, бо дотеперішні досвіди з нею не дали певних успіхів. Цього року ці ракети „Ніке-Зевес" мали більші успіхи під час пробних випущень, але секретар оборони Роберт МекНамара вирішив не просити в Конґресі фондів на масову продукцію цих ракет, хоч ЗДА покищо не мають готової протиракетної зброї. Маршал Маліновський хвалився 23-го жовтня ц. р., що „вже розв'язана проблема нищення ракет під час лету". Але секретар оборони вже після того заявив, що „немає, покищо, ефективних протизасобів проти американських далекосяжних ракет"

Д-р Мілтон Айзенгавер не хоче кандидувати на сенатора

Балтімор, Мериленд. — Брат колишнього президента д-р Мілтон Айзенгавер, який є президентом університету Джана Гопкінса, заявив, що він не думає покидати своє теперішнє становище і кандидувате на пост сенатора, який залишає сенатор - республіканець Джан Маршалл Ботлер із Мериленду. Д-р Мілтон Айзенгавер сказав, що „ його зобов'язання у відношенні до університету не є закінчені, і тому він не думає відходити". Сенатор Ботлер повідомив недавно партію, що не буде старатися про перевибір в 1962-му році, і республіканські провідники Мериленду хотіли б мати сильного кандидата на цей сенаторський пост. Але д-р Мілтон Айзенгавер і надалі працюзатиме в університеті, бо його ціль — піднести рівень навчання і наукових дослідів в цій научній і виховній установі.

Опубліковано посмертну спадщину видатного літературознавця Миколи А. Плевака

Париж. — Пам'ять знищеного Москвою в 1941 році на засланні видатного історика і бібліографа української літератури Миколи А. Плевака, вшановано достойно науковим виданням його посмертної спадщини, — того, що збереглося в друкованих виданнях і що його можна було роздобути у вільному світі, в умовах української діяспори. Заходом родини проф. Миколи Плевака, і зокрема заходами і коштом його старшого брата Петра Антоновича Плевака видано в Мюнхені під фірмою Української Вільної Академії Наук у ЗДА і в її серії „З нашого минулого", „Статті, розвідки й біо-бібліографічні матеріяли" Миколи Плевака великим томом 808 сторінок вісімки. Вибір писань проф. М. А. Плевака, зробив і редакцію текстів з бібліографією і примітками перевів відомий український літературознавець, голова Об'єднання Українських Письменників „Слово" Григорій Костюк, перу якого належить розлога стаття про життя і діяльність Миколи Антоновича Плевака. До книги влучені історико-літературні статті та розвідки покійного, біо- і бібліографічні розвідки до історії нової української літератури, спогади про М. А. Плевака членів його родини і друзів та бібліографія праць М. А. Плевака і писань про нього. Книгу завершує резюме англійською і французькою мовами.

● **Книжка оповідань Ірини Шуварської - Шумилович „Недільний ранок"** вийшла з друку в Ню Йорку з датою 1962 року. До збірки входить 19 коротких оповідань. Ірина Шуварська-Шумилович відома, як авторка виданої два роки тому збірки поезій „Співуче світло".

В КАТАНЗІ ПРОГОЛОШЕНО ПЕРЕМИР'Я НА ЧАС ПОЛІТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ГОЛОВНІ УЧАСНИКИ ПЕРЕГОВОРІВ У СПРАВІ ЗАМИЄННЯ В КОНҐО. — На фото (від ліва): президент Катанґи Мойсе Чомбе, амбасадор ЗДА до Конґа Едмунд А. Ґулліон і конґолійський прем'єр Сиріль Адуля.

Елізабетвіль. — Під натиском західніх держав, особливо З'єдинених Держав, катанґійський уряд і командування військ Об'єднаних Націй в Елізабетвілі погодились на „тимчасове" перемир'я, поки президент Катанґи Мойсе Чомбе і прем'єр центрального конґолійського уряду Сиріль Адуля відбуватимуть конференцію в місцевості Кітона. Американський амбасадор Едмунд Ґулліон полетів з Леопольдвілю до містечка Ндолі в Північній Родезії, щоб там конферувати з Мойсе Чомбе і відтіль одним американським літаком полетіти разом до Кітони. Персональна асиста американського амбасадора і подорожування американським літаком були ґарантією для Мойсе Чомбе, що збоку конґолійського уряду не зустріне його ніяка прикра несподіванка. З столиці Катанґи Елізабетвілю товаришили Мойсе Чомбе до Ндолі консулі ЗДА, Британії і Франції. В центральному конґолійському уряді були поділені думки, чи взагалі варта переговорювати з Чомбе; проти того були завжди ліві чи явно прокомуністичні елементи в Конґо. Але остаточно становище Сиріля Адулі перемогло і він, разом із міністром закордонних справ Жастіном Бамбоко, мав у вівторок вранці відлетіти до Кітони. Тим часом в самому Елізабетвілі війська Об'єднаних Націй посунулись багато дальше, захопили цілу низку дальших вулиць і будівель, що були точками спротиву катанґійців, і — за твердженнями західніх осерваторів — справа захоплення цілого міста військами ОН є тільки питанням короткого часу. Скількости військових і цивільних жертв у тих боях, що ведуться від 5 грудня ц. р., ще не підраховано.

Альжирські партизани вишколюють анґольських партизан проти Портуґалії

Об'єднані Нації. — Речник Альжирського національного фронту визволення, який є керівною політичною організацією, що від шістьох років веде партизанську війну в Альжирі проти Франції, проголосив домовлення з аналогічною націоналістичною анґольською організацією Унія анґольського народу щодо вишколювання в Тунісії альжирсько - арабськими інструкторами анґольських партизанів. Річ іде не про масовий континґент, а про „тверде зерно" фахівців від партизанської і підпільно - революційної та терористичної роботи, які в свою чергу вишколювали б у такому ділі інших своїх однодумців. Альжирсько - арабські партизани думають таким чином у швидкому часі вишколити 100 анґольсько - муринських антипортуґальських революціонерів. Централя згаданої протипортуґальської анґольської організації є на терені сусіднього Конґа. Лідер анґольських націоналістів Гольден Роберто вже кількакратно приїздив до Америки на туніський пашпорт. Коментуючи цю подію, газети звертають увагу на прикрий для Портуґалії факт, що анґольські націоналісти вийшли з ізоляції та дістають щораз реальнішу підтримку від інших африканських народів — грішми, зброєю, політичними зв'язками, пропаґандою і співпрацею.

ШОСТИЙ КОНҐРЕС СТУДЕНСТВА КАНАДИ

Торонто. — В днях 23 і 24 грудня 1961 р., в приміщенні Українського Народного Дому при 191 Липпінкот в Торонто, відбудеться Шостий Конґрес Союзу Українського Студентства Канади. В Конґресі візьмуть участь делеґати студентських товариств й кружків, як теж представники громадянства і гості.

РАДА БЕЗПЕКИ ОН ДЕБАТУЄ НАД АКЦІЄЮ ІНДІЇ ПРОТИ ПОРТУҐАЛІЇ

ЗДА ТАВРУЮТЬ ІНДІЮ ЗА ЗЛАМАННЯ ПРИНЦИПУ МИРУ

Об'єднані Нації. — На домагання Портуґалії зійшлась в понеділок 18 ц. м. Рада Безпеки Об'єднаних Націй, щоб розглянути портуґальську скаргу проти Індії за збройну аґресію проти території так званої Індійської Портуґалії, себто насправді проти трьох невеличких колоніяльних посілостей Портуґалії на Індійському півострові. На вступі нарад Валеріян Зорін від СССР заквестіонував взагалі право Об'єднаних Націй включно з Радою Безпеки розглядати справи, що стосуються частин суверенних держав. В даному випадку він уважає, що Гоа, Дамао і Дію є частинами суверенної території не Портуґалії, а Індії, а Портуґалія мала ті місцевості тільки під „тимчасовим" колоніяльним володінням. СССР цілком підтримує Індію в її акції, що має зліквідувати той колоніяльний стан. Зорін винував не Індію, а Портуґалію яка не хотіла мирно зректися своїх колоній в Індії та старався при тому оскаржувати західній бльок НАТО, який ніби підтримував колоніялізм Портуґалії. Представник Портуґалії д-р Васко Віейра Ґарін описував подрібно, як Індія детально здавна плянувала свою збройну акцію, яку таврував, як аґресію проти суверенної території Портуґалії та яскраве порушення чартеру Об'єднаних Націй. Речник Портуґалії вимагав засудження Індії та наказання їй відкликати свої війська з зайнятих портуґальських місцевостей на півострові Індії. Амбасадор ЗДА Адлей Стівенсон не говорив про будь-яке засуджування Індії, зате підтримав внесення, щоб завізвати Індію до відкликання своїх військ з зайнятих територій та негайно повести переговори з Портуґалією про мирне полагодження конфлікту. Стівенсон таврував Індію за очевидне порушення чартеру Об'єднаних Націй через вжиття збройної сили в односторонньому рішенні збройною силою розв'язати свій конфлікт з Портуґалією. ЗДА — казав Стівенсон — так само таврули збройні аґресії комуністів в Кореї у 1950 році, аґресії СССР в Мадярщині і Британії та Франції проти Єгипту в 1956 році і в Конґо в 1960 р. Стівенсон звернув увагу, що індійський міністер оборони — Крішна Менон — який захоплено підтримував в Об'єднаних Націях принцип мирних переговорів, напередодні вмаршування індійських військ до тих портуґальських посілостей переводив перегляд індійських військ над кордоном Гої. Стівенсон висловив глибокий жаль, що Індія відхилилась від своєї традиційної політики миру. Стівенсон підкреслив, що він не входить в мерітум справи, бо тут річ не йде про колоніялізм і способи його ліквідації, а про зберігання чартеру Об'єднаних Націй, який забороняє користуватись збройною силою при вирішуванні конфліктів між двома країнами. Зате представник Індії Ц. С. Іга гостро заперечував Портуґалії взагалі будь-які права до оспорювання територій, пригадуючи історію завоювання їх та звертаючи увагу, що тільки „з куртуазії" Британія дозволила була Франції і Портуґалії зберегти частинку індійської території, як їх колоніяльні посілості. Він таврував Портуґалію за орудування арґументами з-перед чотирьох сторіч та за вперте відмовлювання від переговорів з Індією щодо передачі їй тих посілостей. Дебати продовжуються.

Тим часом індійські війська цілком зайняли Дію і Дамао та посуваються вглиб Гої. Індійський прем'єр заявив, що „Портуґалія не залишила Індії іншого шляху до вибору" та висловив надію, що військові дії дуже швидко закінчаться і що нарід у визволених територіях продовжуватиме мирне життя.

У Південній Африці почався вже терор проти політики расизму

Йоганнесбурґ. — Вночі з 16 на 17 грудня ц. р. в столиці Південно - Африканського Союзу Йоганнесбурґу і в найближчій околиці вибухло кілька бомб, підкинених під електрівню, один поштовий будинок та кілька бюр для африкаських справ. Водночас з'явились летючки, друковані англійською і зулю-мовами та підписані анонімовою організацією „Спис нації". В цих летючках закликається автохтонне населення до актів терору і саботажів проти теперішнього уряду Гендріка Верверда у боротьбі проти його біло - расової політики. З урядового боку проголошено комунікат, що вжито поліційних заходів задля забезпеки ладу і спокою та ведеться слідство щодо винуватців. На другий день біля всіх державних будинків появились скріплені поліційні стійки. До цього часу кольорові автохтони боролись проти політики расизму тільки мирними засобами, — якщо тепер знайшлась група, яка рішила повести війну з засобами терору, то ситуація в тій країні безумовно ускладниться. Але прим'єр Гендрік Верверд відразу заявив, що його політика не зміниться.

СВЯТИЙ ОТЕЦЬ МИКОЛАЙ В КРАЇНІ САНТА КЛОСА

Саме тепер, у передріздвяному часі, як в цілій Америці на кожному кроці зустрічається комерційних Санта Клосів, до багатьох міст, в яких є українські громади, загостив традиційний український Святий Отець Миколай в ризах, з мітрою на голові і жезлом в руці, очевидно в товаристві янголів з оберемками подарунків для чемних дітей та в товаристві збиточного чортика з різками для пустунів. Святого Миколая, що припав у цьому році, як і кожному іншому, на 19-го грудня, влаштували в багатьох наших громадах переважно українознавчі і парафіяльні школи, Батьківські комітети чи молодечі організації впродовж минулої суботи або неділі, 16 і 17-го грудня. Багатолюдне, чи радше багатодітне Свято Миколая влаштувала Рідна Школа в Джерзі Сиmі минулої неділі, 17-го грудня по полудні, у великій, до речі відступленій безкоштовно, залі Українського Народного Дому. Святий Миколай, прихід якого зустріли діти вивченою в Рідній Школі піснею „О, хто, хто Миколая любить", та два десятки янголів, що появились з ним на сцені, всі виглядали, „як правдиві", але заки вони приїхали на небесному возі — бо й як інакше?! — до Джерзі Сиmі, то раніше вони відвідали українських дітей в різних країнах світу і також на Україні, хоч там діти дуже бідні і нещасливі — як це навіть було видно на одній сценці. І тому Святий Миколай, роздаючи дітям — що, як це видно на другій фотознімці, заповнили разом з батьками велику залю — подарунки, просив цих дітей і їх батьків, щоб вони пам'ятали і про дітей в Україні, що не мають радости і не мають навіть малої частини того добра, що їх мають діти в Америці. Гарна декорація сцени, що її приготовила Богданка Блаженко при допомозі проф. А. Малюци, додавала чару і врочистості приходові св. Миколая, про чудотворність якого одна з „янголів" продеклямувала на початку вірш Івана Франка. А прихід св. Миколая попередив коротким словом про рідну мову і рідні звичаї та традиції директор Рідної Школи проф. Мужик.

В АМЕРИЦІ

● **Пані Ф. Д. Рузвелт** заявила, що „її жахає той факт, що ЗДА мають дати Німеччині атомову зброю". Пані Рузвелт промовляла на форумі Темпел Ізраел Кан - Ґуґґенгайм в Лонґ Біч в Каліфорнії. Вона сказала: „Ми розбудували Західню Німеччину, але 80 відсотків її урядовців, — це колишні нацисти. Та вони до цього не признаються". Німці тепер кажуть, що ніхто з них не любив Гітлера, але щодня в Берліні люди йдуть до порожнього бункра, де згинув Гітлер, і там стоять. „Чому вони це роблять", — запитувала пані Рузвелт.

● **16-го грудня священик** протестантсько - епископської церкви Джоел В. Міллер відправив похоронну Богослужбу по померлій 101-річній малярці Ґрендма Мозес, яка в дійсності називалася Анна Мері Робертсон Мозес, і яка своїми творами примітивного малярства здобула світову славу, хоч почала малювати, мавши 70 років.

● **Шкільна Рада в Ню Йорку** стверджує, що згідно з реєстрацією з 31-го жовтня ц. р. в цьому місті зареєстровано 1,004,257 дітей; з того до народних шкіл вписалося 579,273; до джюньйор гайскулів 186,228; 198,248 до академічних високих шкіл і 40,508 до фахових шкіл.

● **Лябораторія Каттер** в Окленді в Каліфорнії погодилася заплатити без суду $135,000 трьом особам за те, що вони потерпіли від зіпсованої вакцини д-ра Солка, яку ця лябораторія випродукувала. 13-річна Бонні Гейл Павенд дістала $70,000; 10-річна Сюзан Брендон — $25,000. Обидві вони занедужали на поліо, нащепившися злою вакциною. Пані Мілдред Свекгаммер дістала $40,000 за те, що її чоловік помер після нащеплення.

● **Секретар праці** Артур Дж. Ґолдберґ закликає уряд до помочі мистцям. Він сказав, що мистцям повинні також допомагати і працедавці - бизнесмени і робітники, бо мистецтво — це така річ, що без допомоги збоку не може розвинутися.

У СВІТІ

● **В Об'єднаних Націях** 8 країн запропонували видати „Бонди ОН" на 200 мільйонів дол., які Об'єднані Нації мали б викупити за 25 років та до того часу платити по 2% річно. Закупити їх мали б фінансові установи членських країн ОН, щоб залатати теперішній дефіцит тієї установи, викликаний головно місією в Конґо.

● **В Перль Гарборі** відбулась важлива нарада, в якій взяли участь: секретар оборони Роберт МекНамара і шеф об'єднаних штабів ЗДА ген. Лаймен Лемніцер, що прилетіли туди з Парижу, з наради НАТО, адмірал Гаррі Фелт і американський амбасадор Фредерік Нолтін, що прилетів туди з столиці Південного В'єтнаму Сайґону. Нарада стосувалась американської допомоги Південному В'єтнамові в його війні проти комуністичних партизанів.

● **У Танганьїці** в Африці, що стала 104-м членом Об'єднаних Націй, перебуває від вересня ц. р. 37-членна місія американського Корпусу Миру: молоді студенти. Вони зорганізували, між іншим, дві бейзболові дружини, які дали в минулому тижні метч, що стягнув на стадіон 1.000 автохтонних муринів, які ніби були захоплені видовищем.

● **В Хартумі,** столиці Судану, скинули публічні пам'ятники колишніх англійських завойовників тієї африканської країни лорда Кіченера і генерала Чарльса Ґордона, але зберегли у своїх музеях перший британський корабель, що приїхав на т. зв. Ріку Війни в 1898 р. й інші пам'яткові залишки британського колоніяльного панування.

● **Євгеній Євтушенко,** 28-річний підсовєтський російський автор голосної поеми „Бабин Яр", написав поему „Розмова", в якій заперечує, наче б перший той його виступ був „відвагою". Відвагою, мовляв, не є заклик до загальної чесности. Євтушенко жалувався, чому не поставлено пам'ятника жидівським жертвам гітлерівського варварства, похоронених в Бабиному Ярі.

● **Адольф Айхман** написав у в'язниці книжку: частинно свої спомини, частинно декларацію свого теперішнього політичного „я". Його оборонець д-р Роберт Серваціюс твердить, що та книжка доказує, що Айхман є тепер „іншим чоловіком". Ізраїльські власті забрали рукопис, відмовились долучити його до судових актів справи Айхмана і не відомо, що з ним зроблять.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Ліквідація колоніялізму

Індія, анектувавши в цих днях збройною силою три португальські колонії на території Індійського півострова, потвердила ще раз, що колоніялізм у світі ні в якій формі не всилі втриматися. Якщо колоніяльна держава не розуміє цього і не хоче піти назустріч справедливим визвольним змаганням, то вона мусить втратити свої колонії проти своєї волі, проти свого володіння, опертого на абсурдному принципі „історичних прав" та — на поліційному апараті.

Ця правда знайшла потвердження в акції Індії тим яскравіше, що її прем'єр Джавагарлал Неру, учень і послідовник Ганді, досі вперто заступав лінію мирного розв'язування всяких міжнародних конфліктів і рішуче виступав проти вживання збройної сили у вирішуванні територіяльних спорів. Виславши дивізію піхоти, воєнні кораблі й ескадрилю бомбардувальників проти португальської адміністрації в отих трьох маленьких колоніяльних посілостях, де разом було всього три тисячі португальських вояків без летунства і кораблів, Неру зірвав із своєю традиційною політикою, що вимагала терпеливости і переговорів. Жаль тільки, що цю рішучість виявив він супроти такого слабого противника, а не застосував її в обороні 12 000 кв. миль індійської північно - східньої території Ладах, окупованої минулого року китайськими комуністами, — не виступив в обороні Тибету і не визнає совєтського колоніялізму в Европі.

Однак, Джавагарлал Неру безумєвно мав рацію, коли закидав Португалії, що вона все ще мислить колоніяльними категоріями 16-го сторіччя. Ці португальські колонії на території Індійського півострова, з автохтонним індійським населенням, давно вже повинні були стати частинами індійської держави. Португалія вперто відмовлялася признати слушність аргументам Індії і за єдину базу для переговорів з Індією пропонувала гарантії, що вона не використовуватиме цих посілостей як випадні бази проти Індії. Неру пояснює, що „не можна було терпіти до безконечности неможливої ситуації", і тому цю ситуацію вирішило індійське військо.

Інша річ, що міжнародний престиж індійського прем'єра напевно потерпить саме тому, що він постійно виявляв слабість супроти сильних комуністів з Москви й Пейпінгу, а сильним показав себе супроти слабого противника з Гої, Дамао і Дії, що охоплюють разом несповна 1 600 кв. миль із 700 000 населення. Ліквідація цих колоній Португалії в південній Азії сама по собі правильна і слушна, дармащо переведення її саме в теперішню пору на тлі гострої критики індійського парляменту за політику Неру супроти Пейпінгу і перед парляментарними виборами, викликає неприємне враження, що Неру проявив ту енергію з тактичних причин, щоб „відбитися" в публічній опінії земляків, а не з принципу антиколоніялізму.

Внаслідок цієї акції ЗДА опинились в досить незручній ситуації. Підтримуючи азійсько - африканський бльок в Об'єднаних Націях у справі африканської Анголі проти Португалії, ЗДА тим паче мусять признати слушність Індії щодо названих трьох малих португальських колоній. Тим самим у ще диковиннішому світлі стане лист державного секретаря Діна Раска до конгресмена Говарда Смита в обороні „історичної російської держави", до якої „традиційно" належать Україна, Вірменія і Грузія. Чи може бути більш „традиційна" приналежність, як у випадку Гої, яка належала до Португалії від 1519-го року?

Справа сама по собі мала, але вона важлива, як антиколоніяльна демонстрація. Вона може мати також політичні наслідки тому, що Індія, втративши міжнародну марку пацифістичної країни, може спонукати своїх сусідів, особливо Пакістан, до посиленого збросння. У пацифістично - угодовецькому концерті, в якому Індія грала першу скрипку, заскрипів різкий дисонанс, що не залишиться без відповідних наслідків у дальшій міжнародній політиці.

Фермент свободи

Останніми місяцями почали проявлятися в духовому житті інтелектуальних кіл Совєтського Союзу і сателітних, опанованих комуністами, країн цікаві тенденції. В комуністичній Польщі і Чехо - Словаччині ці тенденції виявилися в широких дискусіях на тему свободи наукових дослідів і незалежности науки, зокрема філософії і соціології, від партійних чинників та їхніх директив, і подекуди також у виступах окремих літераторів, які вимагають більшої свободи вже й у літературній творчості. Дискусії на тему наукової свободи відбуваються, хоч і в обережнішій формі, на терені Совєтського Союзу, де тяга до більшої свободи наукових дослідів проявляється у виступах окремих науковців, як також у фактах їх втечі на Захід. В супроводі широких дебат проходить прорив модерної поезії в Україні, де офіційні чинники примушені відступати з позицій соцреалізму перед новаторськими, а то й модерністичними тенденціями і спробами у творчості молодих поетів.

Тенденції ці ще дуже спорадичні й обмежуються тільки деякими ділянками науки та літератури, чи точніше кажучи, методами й умовами наукової праці і можливостями наукового вислову. У Польщі, для прикладу, дискусія на тему конечности свободи в науці обмежена тільки науковими дисциплінами і її спрямування визначають заголовки статтей провідних польських науковців: „Ризико свободи", „Мої три гроші про свободу наукової дискусії", „Свобода наукового вислову", „Свобода і наукові дисципліни" та ін. Дозволяючи більш відкриті виступи на тему наукової свободи, комуністична цензура водночас із цим гостро забороняє, а то й карає за спроби поширити свободу уже не форми, — бо в Польщі можливості формального поетичного вислову досить широкі, — але змісту, вимагаючи права писати про речі й не надто згідні з партійними настановами. Подібна ситуація в Чехо - Словаччині та в інших країнах, провідні соціологи яких на недавньому зібранні в Празі широко дискутували проблеми свободи наукових дослідів, обережно критикуючи марксистську теорію в науці. Разом з цим і в Польщі, і в ЧСР, і в інших комуністичних країнах приходить до голосу молодь — нове покоління науковців з ширшим поглядом на світ і з відважнішим трактуванням теоретичних та методичних проблем, як старші науковці, які, внаслідок довголітньої комуністичної індоктринізації, а то й терору, надто застрашені й обережні у своїй науковій діяльності.

У Совєтському Союзі дебати на теми свободи наукових дослідів ще дуже нерішучі, і наука там перебуває під більшим тиском і контролею партійних та поліційних чинників. Зате тим сильніший фермент криється там у ділянці літературній, виявом чого може бути згаданий вище прорив модерністичної поезії в підсовєтській українській поетичній творчості, як також свобідніші виступи деяких московських поетів.

Усі ці події і прояви дуже нагадують переджовтневі й жовтневі місяці 1956-го року в Польщі та на Мадярщині і період т. зв. відлиги в Україні та інших совєтських республіках 1955-57 років. Вони свідчать про те, що в духовому житті інтелектуальних кіл у країнах під комуністичними режимами відбувається безупинний процес ферментування, змагу за визволення з кайдан комуністичної схолястики й догматики. Будувати на факті наявности таких ферментів сподівання на якісь радикальні зміни, заворушення чи революційні події немає ще ніяких підстав. Але, з другого боку, ці ферменти можуть бути основнішими і більш далекойдучими, як такі чи інші політичні демонстрації чи й відкриті антирежимні виступи. Вони можуть стати зародками й початком дуже ґрунтовних і водночас дуже небезпечних та нищівних для комуністичної системи зрушень і змін в духовості поневолених Москвою народів.

ІДІОТИЧНИЙ ПАРАДОКС У ФРАНЦІЇ

Париж. — Франція опинилась в дивній ситуації: з одного боку її атакують за авторитарність режиму, а з другого вона не може справитися з терористами. Підпільна організація правих ОАС — майже безкарно виконує атентати і збирає колосальні фонди не лише в Альжирі, але й в метрополії, послуговуючись терором. І щойно, коли ОАС зажадала 10,000 долярів від фільмової артистки Бриґітти Бардо, стався скандал.

Бриґітта Бардо заявила, що не думає платити тих грошей для того, щоб колись „жити в нацистській країні", і передала справу до преси. Злі язики кажуть, що відмовилася вона платити податок ОАС не з ідеологічних причин, а з звичайної скупости, але це справи не міняє. Преса, зокрема ліва, вдарила у великий дзвін, подаючи, що у Франції вже тисячі людей платять цей „податок", не маючи відваги відмовитись.

Другий скандал вибух у південній Франції. Там ОАС зажадала димісії від сотки голів громад. Вони відмовилися це зробити, але без великого ентузіязму.

При такій широкій діяльності ОАС, про арешти її членів чути мало, а про судові процеси проти них ще менше. Відбувся в містечку Ріом один, але на лаві підсудних сиділи лише дрібні виконавці. Провідники мали змогу втекти, бо були попереджені про арешт. Ліва преса навіть подає, що в Альжирі заарештовано кол. полковника, головного команданта ОАС, але комісар, довідавшись, з ким має діло, наказав його випустити. Годі сказати, чи це правда.

Кажуть, що до Альжиру уряд вислав найкращих спеціялістів контррозвідки, щоб вони розкрили основні пружини ОАС, а потім — мовляв — будуть проведені масові арешти. Але це мало правдоподібне, бо в Альжирі ОАС має підтримку широких кол населення. Доказом цього може бути хоч би те, що колишній генерал Салян виробляє різні штучки, але поліція ніяк не може впасти на його слід.

Увесь секрет в тому, що уряд і ген. де Голь ізольовані від населення. Це неправда, що казав сенатор Гомфрі про де Голя. А він казав, що це — „велика людина, але ні до чого не придатна". Правда лежить у тому, що — як ми не раз писали — де Голь надто велика людина, він думає надто високими категоріями, він вважає себе за посередника між вічною, містичною Францією і Господом-Богом. Але, крім містичної Франції, існує ще Франція конкретна, і тут треба було посередника між нею і головою держави. Цим посередником повинна бути політична партія. А такої нема. ЮНР — це збиранина різного покрою людей, які підтримують де Голя в парляменті, хоч багато членів цієї партії вже випало або виключено. Але ця партія не просякає населення, не має доктрини й не веде за собою маси. І тому вислів — ізоляція влади від мас — є тепер не тільки модним, але й у великій мірі правильним окресленням загального стану.

При такому стані всі сподіваються найгіршого. Останніми тижнями тихі розмови про недалекий правий переворот настільки поширилися, що справді стає страшно. Якийсь правий заявив, що так далі не може бути, і ОАС з армією „перейдуть до дії". Якщо це можна вважати за побожне бажання, то побоювання лівих є додатковим доказом непевности ситуації. Знаємо лівих діячів, які серйозно готуються до підпільної діяльности на випадок правого перевороту.

Певно, перевороту не буде. Бодай не буде в скорому часі, бо Франція живе у добробуті, не зважаючи на страйки. Говорять дуже багато про те, що внаслідок підвищення цін купівельна сила франка впала на стільки то відсотків. Але взагалі добробут зріс, і цього року найважче було знайти приміщення на час літньої відпустки, а приміщення на час зимового спорту замовлено в багатьох курортах ще від серпня. Такого ніколи не було.

Живучи у відносному, постійно зростаючому добробуті, маса не хоче ніякого перевороту. Доказом цього може бути занепад впливів комуністичної партії, а також факт, що страйкують лише ті бранжі, в яких найменше число затруднених охоплене комуністичним синдикатом.

Але саме тут маємо ідіотичний парадокс. Коли впливи компартії падають, коли сама партія перебуває в поважній кризі у зв'язку з крутими потягненнями Хрущова, їй на допомогу приходять праві, найбільші вороги комунізму. Діяльність ОАС до того нервує інтелектуальні і ліберальні кола, що вони починають влаштовувати демонстрації. Ясно, що компартія намагається цим демонстраціям дати масу й скапіталізувати їх для себе. Вона ставить усе в площину „боротьби з фашизмом" і цю уявну небезпеку перевороту роздуває так, що може свої кадри кинути на боротьбу за „народний фронт". Такої підтримки в часи кризи компартії не вигадав би й сам Хрущов, при всій своїй хитрості...

У зв'язку з небезпекою правого перевороту, деякі ліві кола розводять гістерію і кричать про „єдність демократичних сил", щоб зразу ж перейти до питання „єдности лівиці" у боротьбі з „загрозою фашизму". І знов же тут нічого спеціяльного не станеться, але компартія, яка перебуває в кризі, має змогу прикрити свою кризу гаслом боротьби з фашизмом, має що дати своїм кадрам для жування і може стати в позу рятівника Франції.

На це поміркована преса звертає увагу. Але ОАС цього не хоче бачити. Загорілі прихильники „правої революції" вважають, що вони одним махом здобудуть владу і тоді „прийде кінець комунізмові". Та це тільки мрія наївних. Правиці у Франції немає як політичної сили. Може це сила терористична, але не політична. І коли б якимсь чудом правий переворот стався, коли б дійсно уряд де Голя був усунений, то це означало б початок громадянської війни, яка, мабуть, закінчилася б перемогою комуністів.

На щастя, є немало й лівих, які це розуміють, не кидаються в гістерію і не йдуть на гасла народнього фронту. Соціялістичний мер Марселю заявив, що соціялісти рішені боротися проти терору ОАС. При цьому він не згадував про спілку з комуністами, а тільки про силу демократичних кол. У Франції ж демократів не бракує, і вони могли б справитись з ОАС і компартією, якби були зорганізовані і якби справді ними хтось керував.

О. Д-вич

ЛЕНІНСЬКІ КВІТИ І ЧЕРВОНІ КРІЛИКИ

У спогадах старого чекіста С. Уралова, надрукованих в „Ізвестіях" з 21-го листопада ц. р., як у дзеркалі, можна побачити новий, сказати б, морально - політичний курс, прийнятий на 22-му партійному з'їзді в Москві.

Написані ці спогади у типовому для нинішньої совєтської публіцистики стилі „соціялістичного гуманізму", а їх автор пенсіонер - чекіст разюче пригадує описаного десь у якійсь дореволюційній повісті ката, що на схилі свого многогрішного життя пише в глухому провінційному містечку сантиментальні мемуари, плекає в садочку квіти і розводить анґорських кріликів.

Третій раз поховавши Сталіна, хрущовська кліка заповзялася тепер наново ідеалізувати Леніна та його „героїчну добу". Піднісши краєчок закривавленої завіси над сталінськими катівнями з їхніми слідчими-тіломеханіками, частково розкривши страхіття єжовщини, ця злочинна кліка намагається тепер привернути чекістам - енкаведистам їхнє „добре ім'я" — ім'я „безстрашних лицарів революції", якими, мовляв, були вони за часів Леніна.

Хрущов і його соратники — вірні учні Леніна, які врятували народи Совєтського Союзу від кошмарного культу Сталіна і ведуть їх до комуністичного раю прямим ленінським шляхом. Ось така, здавалося б, нехитра політична аритметика Хрущова, така канва, на якій вишивають тепер для підсовєтських громадян хрущовські вишивальники-пропаґандисти веселенькі взори.

Жовтень 1917 року. Смольний — штаб - кватира Леніна.

„З пачкою свіжих газет, — пише бувший чекіст Уралов, — заходжу до військово - революційного комітету. Звітую Антонову - Овсєєнкові про виконане завдання. Він слухає мене, не відриваючись від карти Петрограду, яка лежить перед ним на столі. Під час звітування раптом чую чийсь голос:

— Володимир Ілліч!

Обернувшись, я побачив у дверях того, кого називали Володимиром Іллічем. З Леніним я перед тим не зустрічався і, признатися, уявляв його собі інакшим: високим на зріст, з громовим голосом. Живий Ленін, який стояв біля мене, був зовсім інший, простий у поводженні і надзвичайно скромний із вигляду. „Ілліч! Так от він який, володар дум соток тисяч пролетарів!" — думав я, не зводячи очей з Леніна..."

Сто тисяч разів писали вже про „Ілліча" совєтські письменники великого й малого формату. Але є в цій сцені і нове: розстріляний десь у 1936 році Сталіним, як „ворог народу", і реґабілітований через двадцять років після смерти Антонов - Овсєєнко. Тепер він — герой жовтневої революції! А в 1919 році, як на ті маштаби, був він катом не меншим за Єжова. І для стероризованих харків'ян „сьома лінія", на якій стояв його штабний поїзд, була синонімом смерти.

Іконоподібний лик, якого надають кривавому Ленінові совєтські історики, його „високий гуманізм" — все це матерія, шита дуже грубими нитками. Контрастово протилежним до цього мальованого істориками образу був мстивий, заздрісний, еґоїстичний Ленін - фанатик, який не терпів біля себе ніякої опозиції, який в ім'я своїх божевільних ідей не завагався знищити мільйони людей.

„Вслід за Іллічем, — пише старий чекіст Уралов, — до кімнати ввійшли товариші Свердлов, Дзержинський, Урицький і інші члени Центрального Комітету..."

Сталін тричі переписував історію комуністичної партії. Тепер у четвертий раз її, зокрема період жовтневого перевороту, переписує Хрущов. І з цього коротенького речення Уралова знати відразу, чого „хазяїнові" треба. Бо ж випав, зник десь із цієї сцени в Смольному не хто, як Сталін, немає тут згадки про Троцького, а „інші члени" ЦК — це теж особи, яких Хрущов з історії викреслив. Отже, залишились Дзержинський — організатор всеросійської ЧеКа, Урицький — голова петроградської ЧеКа, убитий у 1918 році „контрреволюціонерами", і Свердлов, що з Сталіним очолював тоді Центральний Комітет.

Так пишеться нова історія компартії.

Чекіст - пенсіонер Уралов пригадує перші роки революції — „англо - американських інтервентів", що висадилися були в Архангельську, адмірала Колчака, що замірявся на Москву і — атентат, вчинений на Леніна есерівкою Каплан.

„Страшна вістка, — пише він, — Леніна поранено! В ті дні яскраво виявилась всенародня любов до Леніна і ненависть до ворогів революції, які насмілились піднести брудну руку на улюбленого вождя..."

Яка ж була реакція Уралова на цей атентат?

„Я ні хвилини не роздумував. Занадто боляче було враження від замаху на життя Ілліча, занадто гаряче було бажання, щоб це більше не повторилось".

І Уралов пішов „працювати" в ЧеКа.

Але годі шукати в його мемуарах бодай епізодів з оперативної діяльности — отієї „мокрої роботи", для якої ЧеКа була створена. Він не пише, як у тих роках заганяли чекісти голки під нігті в'язнів, як здіймали з їхніх рук „рукавички" разом із шкірою, не згадує, як поставали перші вінниці — в Харкові, Києві, Одесі, де після втечі большевиків розкопувано масові могили жертв „всенароднього улюбленця" Леніна.

Нічого цього немає в мемуарах Уралова, який по чекістській драбині з посту рядового слідчого - екзекутора виліз аж на пост повноважного представника Всеросійської ЧеКа на Сибір. Роботу чекіста змальовує він зовсім інакше — як діяльність переважно добродійно-харитативного характеру.

„На початку 1920 року, — пише він, — вертаюсь я до Москви з спеціяльним поїздом: робітники з нагоди 50-річчя Леніна вислали йому в подарунок збіжжя. Прибувши до Москви, я доповів про все Дзержинському. Зворушений цим повідомленням, товариш Дзержинський запропонував мені особисто скласти звіт Ілліčеві. Володимир Ілліч дуже тепло мене прийняв, посадив у глибоке шкіряне крісло і почав розпитувати. Коли я говорив про подарунок робітників, у Леніна потепліли очі. „Добре, — сказав він, — треба цей ешелон збіжжя передати для дітей".

Так виглядає в спогадах чекіста Ленін, який у своїх інструкціях до Дзержинського раз-у-раз вимагав, не спиняючись ні перед чим, загострювати червоний терор супроти всіх явних і потенціяльних ворогів, який засудив на смерть і винищив цілі суспільні верстви. Цей — у спогадах чекіста — чистої води ідеаліст, довідавшися, що десь там у Шатурі, під Москвою, загорівся робітничий гуртожиток, не може спати і телефонує до Уралова:

— Ви знаєте, що в Шатурі пожежа?

— Знаю, Володимир Ілліч.

— Що ви зробили?

— Вислали з Москви дві пожежні команди.

— Чому тільки дві? Мало! Треба ще! І, прошу вас, повідомляйте мене щочверть години про стан справи.

Чи не зворушлива, справді, така уважливість „доброго вождя" Леніна до маленьких людей?

Ось так з Москви подали знак. І зарипіли пера столичних і провінційних журналістів, накручують оператори на фільмові стрічки п'єси про добродушних чекістів - альтруїстів, що рятують від смерти голодних дітей, сушать собі голови совєтські історики, як би то перемалювати червоного диявола на червоного ангела. І старий кат Уралов сідає писати свої сантиментальні мемуари про ленінські квіти і про безневинних кріликів.

В. С-ко

Ю. Степовий

Соціяльні контрасти

Буквально на наших очах на вулиці Дивіжен в Шикаґо виросло понад п'ятнадцять модерних житлових домів від дванадцяти до п'ятнадцяти поверхів кожний. Поміж цими житловими велетнями обладнано наймодерніші майданці для дитячих розваг, для паркування автомашин, відкрито крамниці і все необхідне для задоволення побутових потреб людини. Ми уважно спостерігали за цим будівництвом, ставлячи собі питання: для кого це?

Цими днями в ці нові будинки вселилися мурини. — Враз майданчики заповнилися галасливою кучерявою дітворою, паркувальні площадки — автомашинами найрізноматніших фірм, а крамниці — добре одягненими чорними „леді". Крамниці, як і всюди в Америці, завалені, яким ваша душа бажає, крамом.

Ніхто про цю подію в пресі не писав, бо в американських умовах це не є ніякою подією, а звичайнісінькою річчю, — уряд будує житла для бідних і низькооплачуваних категорій робітників, в яких вони живуть запівдарма, давши відповідне зобов'язання, що після підвищення платні пропорційно до того підвищення оплачуватимуть мешкання.

Звичайно, якби щось подібне сталося в СССР, то там би вже вся преса кричала про переваги соціялізму над капіталізмом, бо це ж таки факт, що коли побудують там десь у колгоспі кладку через потічок, то вже все горланить про перемогу марксизму - ленінізму.

Нічого подібного в Америці, бо ж у даному випадку, йдучи за совєтським прикладом, треба було б говорити про перемоги линколізму, про переваги капіталізму над соціялізмом, але ніхто про це нічого.

Одначе, нас ця подія цікавить, нам хочеться ближче запізнатись з цим новим муринським містечком, що виросло на наших очах.

У вестибюлі першого дому нас зустрічає старенький дженітор. Зустрічає ні холодно й не тепло. Але коли пред'являємо йому журналістичну виказку, м'якне, на його обличчі розпливається усмішка і він вигукує: „О! Рашія, Рашія!" Щоб не псувати дженіторові настрою, ми не читаємо йому лекції про „біґ диференс бетвін Рашія енд Юкрейн", і починаємо розпитувати про умови життя, оплату цих чудових мешкань тощо. Наш співбесідник без найменшого запалу монотонно переказує нам усе, що нас цікавить, і за-

(Закінчення на стор. 4-ій)

ТВОРИ МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

(7)

ОПИХАНЕ, ПАНЕ?

При битім гостинці липа зеленіла,
Під липою баба жебруща сиділа.
Дасть хто кусень хліба, то „Отче наш" каже,
Ще й „Богородицю", єли платок розв'яже
Хто, з торгу йдучи, і в жменю гріш вложить,
Часом молодухам з бобу поворожить.
Аж глянь! Шляхом дідич суне четвергою[1],
Гладун, петльованець, кругленький собою;
Як гарбуз, му лице, а руки, як тісто,
Червений, як ридза, під горлом звисисто.
„Гей, бабо! — галасне нероба неробі, —
Чверть проса дарую!", миттю руці обі
За пояс засунув і поклону ждає.
Ще ж добре, що з лихом в дарунку й не лає.
А баба лінива й на ноги не встане,
З гнізда запитала: „Опихане[2], пане?".
А пана, як спарив, як лопух надувся,
Єли жар ним накриєш, з надинов минувся.
І баба минулась, не підвела носа,
Не мала ні каші, ні пшона, ні проса.

[1] Четверта — екіпаж, запряжений чотирма кіньми.
[2] Опихане — очищене від лучги (обрушене).

ПОБРАТИМОВІ, ПОСИЛАЮЧИ ЙОМУ ПІСНІ УКРАЇНСЬКІ

Дума

От так, Николаю, вкраїнські вірлята
І веселять душу й серце зігрівають;
От так, Николаю, руські соколята
То вголос, то стиха матері співають.
Аж мило згадати, як то серце б'ється,
Коли з України руськая пісенька
Так мило, солодко вколо серця в'ється,
Як коло милого дівка русявенька.
Так го обнімає, так до себе тисне,
Пригортає і любує,
І голубить, і цілує,
І плеще, і тішить,
І медочком дишеть,
Що трохи не скажеш: пусти мене, пісне!

Аж тут і небавком буйний вітер повине,
Гостинець вже інший, от вже думку несе.
Несе й каже: сю ніч степами гуляв я,
Нагулявшись доволі, по могилах лягав я,
Буцімто спочити, а то підслухати,
Як-то стара бувальщина буде розмовляти:
Про давні літа,
Про давні часи,
Як слава гула
Світом вокруги,
Про руських батьків,
Боярів, князів,
Про гетьманів, козаків.

І стане повідати зразу так мило,
Стиха й величаво, мов над морем цвіла
Цвіт-доля любенько; потім полосніше
Застогне, заплаче, щораз то сумніше,
Сумніше, страшніше гукне, засковиче,
З-під могил, казав бись, старих людей кличе,
Щоби поспитали
Про спис, про шаблюку,
Щоби розвідати
Про орду-канюку:
Як руським тілом згодувалася,
Як руськов крівлев напувалася;
Як руська шаблюка все її вітала,
Як кривим зубом серце добувала,
В пущі вигідненько на нічліг стелила,
В воду під могилу спати кладовила.

І знов згомонить ти нишком, мило-немно[1],
Як в сумерк вечірній, півсонно, півтемно,
І луну рочпустить ген-ген долинами,
І гомоном шибне ген-ген дубровами,
Ні то комусь-то десь-там повідає,
Як-то колись красою засяє,
Як при Чорнім морі
Себе заквітчає,
В степах на просторі
Весело заграє,
Як в водах, Дніпрі
Змиєсь, прибереся,
Легеньким крильцем
На Дністр занесеся,

В тихенькім Дністрі
Собі прилягнеся,
Крилоньками сплесне,
Стрясе, злопотить,
Під небо, до сонця,
Ген-ген полетить,
Під небом, край сонця,
Сонечком повисне,
І буде літати,
І буде співати
І о руській славі
Скрізь світу казати!

[1] Немно — невиразно.

Степан Куропась

ІНСТАЛЯЦІЙНІ ВРОЧИСТОСТІ В ШИКАҐО

Шикаґо. — Морозний день 12-го грудня 1961 перейшов до історії Американської України. Того дня здійснено рішення Папи Івана XXIII та формально встановлено в Шикаґо нову українсько - католицьку епархію св. Николая.

Церемонія інсталяції нового, 43-літнього єпископа Кир Ярослава Ґабра проходила дуже імпозантно і врочисто. Коло 200 єпископів, монсіньйорів і священиків католицької церкви, між ними багато репрезентантів монаших чинів, проводило нового єпископа зі школи св. Николая до церкви того ж імени. Напереді шкільна дітвора, лицарі Колюмба, репрезентанти організацій, учительський збір школи, прапори світських і церковних організацій. В церкві вже зібрані запрошені гості і впорядники. Хоч був вівторок, забракло місця в церкві, бо прибули делеґації наших парохій з інших близьких і далеких стейтів. Церква св. о. Николая, яку збудовано в 1913 р. стала з проголошенням нової епархії — катедрою. При дверях катедри диякони обкадили Апостольського Делеґата і Єпископа Кир Ярослава Ґабра, висвяченого 26 жовтня 1961.

У святилищу церкви Апостольський Делеґат сів на троні зі жезлом у руках, а Преосвященний Ярослав без жезла став перед престолом.

По церемоніях між архидияконом і Делеґатом і по ствердженню, що новоіменований єпископ має папську булю, силою якої його іменовано єпископом і після перечитання буллі у двох мовах, Апостольський Делеґат провів молитву в намірениі нової епархії і єпископа, в якій просив, щоб Всевишній „призрів со небесе на раба своего єпископа Ярослава Ґабра, поставленного архипастирем епархії св. о. Николая в Шикаґо, даждь єму духа премудрости и разума, вложи во сердце єго дух страха божія". По молитві — Апостольський Делеґат офіціяльно інтронізував Кир Ярослава словами: „Властію і повелінієм святого апостольського престола римскаго, поставляю тя єпископом епархії св. о. Николая в Шикаґо і предаю тебі законную влать во діліх и временних и ввіряя тебі стадо Христове, яже тако правити имаши по образу Господа нашего Ісуса Христа, полозшему душу свою за овци, яко да в день суда возможеши воздати отвіт о своєм строительстві Христу Богу нашему".

Новий єпископ сів на приготованому троні по словах Ап. Делеґата: Боголюбивий Архиєрей Ярослав Ґабро посаждається на престолі і поставляється єпископом епархії св. о. Николая. Аксіос. Хор парохії під батутою п. Іванкова прогремів тричі „Аксіос", зробив це ще раз, коли Делеґат передав Кир Ярославові жезл словами: Прийми жезл сей, имже упасеши ввіреннос ти стадо Христово, Аксіос.

В Архиєрейській Службі Божій взяло участь 14 священиків. Під час співання благодарної пісні священики нової епархії підходили до Кир Ярослава, цілували ручний хрест, перстень і омофор.

В церкві, прекрасно освіченій і розмальованій, всі ті релігійні церемонії, що тривали дві і півгодини, пройшли дуже скоро і маєстатично. На лицях духовників латинського обряду видно було зацікавлення. В церкві присутній був сенатор Еверет Діркcен. По церемонії новий єпископ вийшов між рядами Лицарів Колюмба, що творили почесну сторожу, з церкви. Фільмові телевізійні і фотографічні апарати рекордували перебіг тієї небувалої ще в нас церемонії.

Пізніше відбувся бенкет в готелю Шератон. Разом 500 учасників, половина з цього запрошених мирян. Це була неофіціяльна частина, і там атмосфера була вільніша і товариська. Українські священики д-р Кнапп і д-р Тиханський, як теж єпископ помічник Гелинджер та самий Апостольський Делеґат Ваньоці свої промови переплітали дотепами. Тостмайстром був о. монсіньйор д-р Тиханський, вже ветеран в професії тостмайстерства. На бенкеті був кілька мінут і майор міста Дейлі, ми довідалися, що о. Вол. Паска є канцлером нової дєцезії, а о. д-р Степан Кнапп парохом і деканом. Отці Василіяни відходять з Шикаґо. Дуже інформативним був Апостольський Делеґат. У всіх промовах не зустрічалося вже давної назви „рутенців". З інформацій Делеґата виходить, що створення нової епархії українського чи візантійського обряду не було легкою справою. Казав він, що Рим мусить бути переконаний, що нова епархія потрібна, що вона буде мати матеріяльну базу. Творити нову дієцезію в дієцезії латинського обряду натрапляє все на клопоти, які треба полагодити. Але Рим зробив так, як хотіли українці, бо йому залежить на розвою візантійського обряду, бо він не робить різниці між обрядами. І Рим створив першу дієцезію в Америці, яку дістали українці. Папа Іван XXIII знає схід, він був 8 літ в Болгарії, два роки в Туреччині і 8 літ у Франції — як папський нунцій.

В церемоніях брала участь мати і дві сестри Єпископа. Він вернувся до Шикаґо, як його уродженець. В його єпископському гербі є, між іншими, втілений теж тризуб, державний герб України, сосни і поля, — це рідні сторони його батьків.

Його промова в церкві і на бенкеті була просякла українським духом. Вона зводилася в коротці до цього: Українська Католицька Церква терпить мовчки на рідних землях, але у вільному світі, в Америці зокрема, вона процвітає. Назначення нового єпископа в Америці означає, що наша церква дістала нового помічника для тих українців, яким не можна голосно молитися. Це означає, що наші українські позиції скріпилися не лише у Римі, але й у всьому вільному світі. Нинішнє наше свято знайшло живий відгомін серед українців у всьому світі — католиків і православних. Ворожі сили, що замкнули уста нашій церкві, не переможуть Христової Церкви, яка буде існувати во віки, бо вона має благородне завдання старатися, щоб Божа Воля — запанувала на землі.

На марґінесі всієї імпрези треба ствердити, що вона була добре зорганізована і перейшла згідно з програмою. Багато праці вложили у її підготові оо. Василіяни й о. Шарий з парохії св. Иосифа.

Вісті з Шевченківського Комітету в Шикаґо

ЗАКІНЧЕННЯ ШЕВЧЕНКІВСЬКОГО РОКУ І ПРОПАМ'ЯТНА КНИГА

З уваги на закінчення святкувань з приводу 100-літньої річниці від смерти Тараса Шевченка, що припадає у березні 1962 року, та з огляду на велику кількість різноманітних громадських імпрез в теперішньому часі, Президія Шевченківського Комітету в Шикаґо уважала за корисне переложити реченець Концерту „Тарас Шевченко в слові і пісні", що плянувався на 3-го грудня ц. р., — на неділю 11-го березня 1962 року в Авдиторії Лейн Технікал Гайскул. Цей Концерт буде получений з традиційним річним святкуванням пам'яті нашого національного Пророка. Концерт відбудеться з участю місцевих хорових ансамблів, мистців, солістів та інших концертових мистецьких сил.

З нагоди закінчення Шевченківськоого Року заплянововано видати в день згаданого Концерту Пропам'ятну Книгу Шевченківського року, в якій будуть віддзеркалені всі загально - громадські, шкільні і інші імпрези молодечих і інших поодиноких організацій і парохій в Шикаґо і стейті Іллиной, що були присвячені пам'яті Т. Шевченка. До цієї Книги увійде також реєстр творів Т. Шевченка і статтей, присвячених Його пам'яті, що появилися на цьому терені. Крім того у Пропам. Книзі буде поміщений комплетний виказ всіх пожертв зі стейту Іллиной на Пам'ятник Шевченкові у Вашингтоні, як також список спонзорів фірм і поодиноких осіб, що своїми вплатами причинилися або допоможуть до видання Пропам'ятної Книги. Книга буде багато ілюстрована світлинами з різних Шевченківських імпрез протягом Шевченківського Року і буде гарною пам'яткою для кожного, тому проситься поодинокі організації, які улаштовували навіть найскромніші імпрези в честь Т. Шевченка, подавати короткі звіти і фотознимки до Президії Шевченківського Комітету до 15-го січня 1962 р. Проситься не плянувати ніяких імпрез на день 11-го березня і на передодні цього Концерту.

Збірка на Пам'ятник Шевченка.

Збірка пожертв на Пам'ятник Т. Шевченкові у Вашингтоні на терені Шикаґо і стейту Іллиной продовжується і виявляє добрі успіхи. Одначе багато громадян (-ок) ще не виконали свойого обов'язку і не зложили своєї пам'ятковоі пожертви. Пожертви можна складати в своїх Організаціях, у збірщиків при наших Парохіях на окремі квитарі (або списки) та до Шевченківського Комітету в Шикаґо (Шевченко Сентенніал Комітi, 841 Н. Вестерн Евню, Шикаґо 22, Ілл.). Поодинокі Організації, Парохії чи Установи або Громади у стейті Іллиной, які досі не переводили у себе систематичної збірки, повинні отримати відповідні формуляри у Президії Шевченківського Комітету.

Тому, що до визначеної на стейт Іллиной загальної суми $25,000 на будову Пам'ятника бракує ще поважна квота, Президія Шевченківського Комітету закликає все наше Громадянство і поодинокі Організації та Парохії до посилення вплат на цю ціль.

Президія Шевченківського Комітету в Шикаґо.

В грудні 1961.

Бостон віддав пошану героям Листопадових Днів

Бостонська громада щороку в Листопадові Роковини віддає пошану нашим героям Листопадових Днів, в котрих то наш народ, що коротав своє життя під австрійсько-польським гнетом, захотів сам собою правити.

День 12-го листопада проголосив голова Відд. УКК О. Щедлюк Днем Листопада в Бостоні. В українских церквах відправлено торжественні Служби Божі і Панахиди за спокій душ українських героїв. В українській православній церкві св. Андрія до відправи стали всі вірні зі свічками в руках, а о. І. Данилевич при асисті священика югославської православної громади жалібно заносив молитву до Всевишнього, щоб прийняв души Героїв до царства небесного. о. І. Данилевич сказав зворушливу проповідь про наших героїв, бо і він тоді був на рідних землях і бачив, що там діялося. Кінчаючи свою промову, взивав приявних до згоди і витривалости, бо незабаром розкусться наш народ, і скінчиться його неволя. Хор під проводом проф. Ходськоог проспівав сумно „Вічную Пам'ять" і Молитву за Україну.

По полудні того самого дня в залі української Православної громади, відбулась Святочна Академія. Простора заля заповнилася майже по береги.

Піднеслася куртина на сцені, заясніли золоті числа 1918-1961, в середині наш національний прапор та історичний тризуб. Пластова мандолінова оркестра відограла американський гимн.

Відкриття Академії проголосив векретар Відділу УКК Дмитро Николенко. Пластова мантолінова оркестра під керівництвом п. Якова Шеґрина відограла в'язанку стрілецьких пісень. Пластунки новачки виконали мелодеклямацію „Перший Листопад" і „За Україну".

Святочну промову виголосив д-р Дмитро Бречка, наочний свідок Листопадового Зриву. — Його промова була добре обґрунтована та цікава. Казав бесідник, що наша молода держава на західих землях була б втрималась, коли б західня антанта була хоч трохи обзнайомлена з історією Східньої Европи.

Мішаний хор при українській католицькій церкві під проводом пані Олени Гейр відспівав „Гей ви Стрільці Січовії" — музика Леонтовича, і „Накрила нічка" — музика Ярославенка. Хор української православної церкви під керівництвом праф. Віталія Ходського відспівав „Зашуміла ліщинонька", — музика Леонтовича, „Козака несуть" і „Ой з-за гори кам'яної".

Мандолінова оркестра юного СУМА, під керівництвом Миколи Калініченка відограла „Ой видно село". Сумівка Оля Бонадиґа віддеклямувала „Перший Листопад" і „Збудись Україно" Кожна частина програми була виконана добре. Душа радується, коли наші діти гартуються духом Тараса Шевченка та Маркіяна Шашкевича, тих двох великих синів України, які дають нам приклад, як маємо любити Україну, та для неї нічого не жаліти. Молодь Суму і Пласту на кожний поклик є готові послужити для прославлення України, котрої вони не бачили, тільки чують від своїх батьків про неї. Всім виконавцям святочної програми належиться щира подяка.

Останнє слово виголосив наш молодий працівник для свого поневоленого народу, голова Відділу УКК в Бостоні Орест Щудлюк. Він подякував за численну участь у Листопадовім Святі, та закликав до праці, та жертвенносити для поневоленої червоними катами Неньки України.

- Він передав також належні грамоти УКК для Тов. ім. Евгена Коновальця, Відділові 238 УНСоюзу, та найстаршому Товаристві Запорозька Січ. Обі ці організації зложили понад $100 для УКК.

Академію закінчено співом національного гимну „Ще не вмерла Україна".

Микола Давнскиба

Українська хроніка

● **Виставку мистецьких праць Сергія Литвиненка та Любомира Кузьми,** що відбувалася в ґалерії Ліґоа Дункан при 215 Іст 82-ій вулиці в Ню Йорку, власники ґалерії вирішили — з огляду на велике зацікавлення глядачів — продовжити до четверга, 28 грудня, значить, на цілий різдвяний сезон. Виставка відкрита кожного дня від год. 10 ранку до 6 вечора (крім неділь і понеділків).

● **Продовження доповіді Олександри Животко - Чернової** про творчість Марка Вовчка відбудеться в рамцях вечорів Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку в п'ятницю дня 22 грудня ц. р. Початок о год. 8-ій веч.

Знаменне свято УАПЦ у Філядельфії

5 листопада Катедра св. Князя Володимира у Філядельфії, урочисто відзначала величні дати 40-ліття Всеукраїнського Православного Собору УАПЦ в жовтні та 40-ліття єпископської хиротонії Митрополита Іоана, на Соборі в Києві.

О 10-ій годині рано Преосвященіший Владика, в асисті околишнього духовенства з Пенсилвенії, возглавив Божественну Літургію. Митрополит виголосив змістовне, повчальне євангельське слово, що впало цілющою, духовною росою на душі вірних. Знаменито співав Церковний Хор під мистецькою рукою досвідченого диригента брата Івана Івановича Чауса. Храм був переповнений, бо молилося в ньому 400 осіб.

О годині 4-ій по полудні в Катедрі св. Князя Володимира, під главенством протопресвітера-митрата о. Івана Савчука — настоятеля Катедри, за 40-літні святительські подвиги Первоєрарха Іоана, на ниві Христової УАПЦеркви в Україні й на еміґрації, Собором Священослужителів, відслужено Вдячний Богові Молебень, в якому взяли участь численні священики. Преосвященніший Митрополит Іоан зайняв місце на солеї. Молебень проходив торжественно, співав Церковний Хор під вправною диригентурою знавця церковного хору бр. Чауса.

Після Євангелії, проповідував митрофорний протоієрей і член Консисторії о. Омелян Мицик, висвітлив архипастирські подвиги, як основоположника, відродженої УАПЦ.

Вкінці проповіді на гарній таці протопресвітер о. Іван Савчук та прот. о. Віталій Коваленко, винесли з вівтаря Митрополитові Іоанові дорогу золотосяйну митру, як дар від катедри св. Кн. Володимира у Філядельфії. Настоятель о. Іван привітав і подякував Владиці, за його 40-літнє архипастирське служіння для добра рідної УАПЦ і протоієрей Віталій Коваленко виголосив Митрополитові „Многоліття". При кінці Молебня о. Віталій виголосив „Многоліття" за ієрархів об'єднаної Української Автокефальної Православної Церкви.

Привітав Митрополита Іоана від Армії Української Народної Республіки, видатний воїн — генерал генерального штабу Павло Шандрук, що назвав Митрополита Божим післанцем, що послав його Бог в заокеанські землі, щоб спасти від загляди Рідну Церкву, та підкреслив, що українське воїнство на протязі всіх трьох періодів української історії йшло і йде нерозлучно з Українською Церквою під омофором наших Митрополитів Київських. — Ви зберегли УАПЦ. Ви зберегли душу українського народу.

Після цього, зворушений до сліз Владика-Ювілят, дякував за щирі слова, сердечні молитви: неоціненні дари: духовенству, Церковному Хору, Парафіяльному Урядові Катедри св. Кн. Володимира у Філядельфії, якої він є постійним духовним опікуном, всім тим, що його тут привітали і всім тим, що його в цей день не забули і наповнили Божий храм та помолилися за його і просили Всевишнього продовжити його дні на цій сустній землі.

О годині 6-ій вечора, в одному із найкращих ресторанів Форшин 4, на честь і славу Ювілянта відбувся урочистий бенкет, в якому взяло участь до 300 осіб: духовенства, українських церковно-релігійних і національно -громадських діячів, письменників, мистців, науковців, співаків, артистів, як також американських достойників. Митрополит молитвою поблагословив Трапезу і заля наповнилась могутнім: „Іспола Еті Деспота". Повільно, радісно, як одна велика християнська родина, — трапезували. Найпершим привітав Високопреосвященнішого Ювілята - Митрополита Іоана — голова Ліґи Української Православної Громати п. Лещишин. Він попросив на тостмайстра доктора медицини Степана Савчука. На предложення тостмайстра — гості встають і хвилинною мовчанкою вшанували всіх тих, що життя своє склали на вівтар Рідної Церкви і України.

Тоді о. Іван Савчук виголосив реферат „Про УАПЦ і шлях Митрополита Іоана", в якому подав основні розділи розбудови УАПЦ і творчість митрополита. Доповідь гості сприйняли з увагою та з подякою. В ході спільної трапези Владику Іоана привітали: духовенство, голова Парафіяльного Уряду, Старше й молодше Сестрицтво, від церковного хору ім. Ол. Кошиця, братства св. Володимира, Ліґи Православної Молоді. Тостмайстер прочитав телеграми, листи, поздоровлення, що їх багато наспіло на адресу Катедри у Філядельфії для Ювілята — Митрополита Іоана.

І в словесних і писаних привітаннях підносили історичну вагу трудів і подвигів митрополита Іоана, як одинокого стовпа Рідної УАПЦ, що по милості Божій ще живе, діє і розбудовує Рідну Церкву поза Батьківщиною.

Останнє слово Митрополита звучало: „Служити народові то - служити Богові. Я все своє сорокалітнє життя був нерозлучно з народом і служив народові. Я все життя був нерозлучний з Богом і служив Богові. Служив всею душею своєю і всім зрозумінням своїм. Служив у Рідній Землі так і служу в новій прибраній Батьківщині. Бо мої подвиги, то подвиги і жертвенність вас усіх, що тут є переді мною і по всіх церквах."

Всі встали заспівали „Іспола Єсті Деспота", а тоді спонтанно вибух із 300 грудей український національний гимн „Ще не вмерла Україна". Співає церковний хор, співають гості і ввесь побожний народ.

о. К. Даниленко-Данилевський

● **У Західній Німеччині** розглядають плян переведення примусової бранки до поліції, щоб збільшити її кадр з 14.000 до 20.000. Ця поліція служить головно до береження кордонів проти Східньої Німеччини та Чехословаччини.

● **У Варшаві** зрікся редаґування літературного тижневика „Нова Культура" Стефан Жулкевський, член ЦК комуністичної партії і секретар Академії Наук, — мабуть під натиском партійних бонзів. „Нова Культура" виступала в обороні свободи друкованого слова і духовоі творчости.

● **Західньо - німецька преса** схвалила назагал засуд смерти на Адольфа Айхмана в суді в Ізраїлі та з задоволенням стверджує, що той процес не вплинув на зріст ненависти жидів до загалу німців. Зрештою, всі німці вдоволені, що той процес скінчився.

З діяльности Відділу СУА в Лос Анджелесі

29 жовтня в приміщенні новонабутої української катол. церкви відбулися ширші сходини 55 Відділу Союзу Українок Америки в Лос Анджелесі. Численно зібрані членки та їхні родини приємно та корисно перевели вечір в товаристві друзів, розкиданих по розлогім Лос Анджелесі. Сходини відкрила голова Відділу п. Ольга Лукач та познайомила присутніх з діяльністю Відділу за останні три місяці. В червні відділ зорганізував прогульку на острів Каталіна, де серед казкової каліфорнійської природи учасники прогульки перевели дозвілля. В жовтні Відділ брав участь в пописі Міжнародного Інституту, де український хор викликав велике захоплення. Управа відділу стоїть в тісній співпраці з діяльністю Українського Культурного Осередка, особливо помагаючи у влаштовуванні буфетів на різні імпрези. Плянуємо Андріївський Вечір, Дитячу світлицю та маємо багато інших задумів.

З зацікавленням присутні вислухали спомини п. Пальчук з її дев'ятилітнього побуту на засланні в Сибірі. З жахом слідкували за картинами знущання та терпіння українських каторжників в далекій тайзі.

Д-р Стенлі Вестон в приступній формі виголосив реферат про функції легенів, хвороби легенів та лікування хвороб легенів. Зібрані з увагою вислухали спостереження досвідченого лікаря та дуже жалували, що українські професіоналісти не зустрічаються частіше з українським громадянством.

З полегшою на душі, відітхнувши в рідним середовищі, українська громада розходилася до сірих буднів лосанджелеського життя.

О. З.

ВИСТАВКА ОБРАЗІВ ВАСИЛЯ ПАНЧАКА

Ню Йорк. — Виставка малярських праць відомого американсько - українського маляря Василя Панчака що відбувається в Українськім Народнім Домі при 142 Другій Авеню в Ню Йорку, кімната ч. 32, продовжена до неділі дня 24 грудня ц. р. Виставка відкрита ще в п'ятницю дня 22 грудня ц. р. від год 7-ої до 10-ої веч., в суботу 24 грудня від 4-ої до 10-ої веч. і в неділю від 12-ої до 10-ої веч.

Замість квітів на свіжу могилу

бл. п. ІРИНИ з ФЕДОРОВИЧІВ СОБОЛТА

складають — $10.00

на Українських Інвалідів

ЯРОСЛАВА і ЮРІЙ ЛЕВИЦЬКІ

Замість квітів на могилу

сл. п. д-ра БОГДАНА КАРПЕВИЧА

пересилаємо — $5.00 дол.

для Наукового Товариства ім. Т. Шевченка в Сарсель (Франція).

ГАЛИНА І ОСИП ЗАЛЕСЬКІ в Бофало

У великому смутку повідомляємо Приятелів та Знайомих, що в неділю, 17-го грудня 1961 року у Вайлянді, Н. Дж., після тяжкої недуги, на 71-му році життя, помер наш Найдорожчий

МУЖ, БАТЬКО і ДІДУНЬО

бл. п. МИХАЙЛО ГАНДЗЮК

ПАНАХИДА відбудеться в СЕРЕДУ, 20-го ГРУДНЯ 1961 року, в Memorial Funeral Home, MILLVILLE, N. J., в год. 8:00 вечером.

ПОХОРОН в ЧЕТВЕР, 21-го ГРУДНЯ 1961 року, з похоронного заведення в год. 9:00 ранку, до української православної церкви св. ап. Петра і Павла в МІЛВІЛЛ, Н. Дж. Після похоронного Богослуження тіло Спочилого буде поховане на українському центральному цвинтарі в Бавнд Бруку, Н. Дж.

Горем прибиті:

ДРУЖИНА, ДІТИ, ЗЯТІ і ВНУКИ

Новий душпастир у Фініксі, Арізона

Неділя 22 жовтня, залишиться історичним спомином для членів Української Громади у Фініксі, Арізона. Вірні з'їхались з далеких сторін Арізони до Фініксу, щоб взяти участь у привитанні Всч. о. М. Горошка, що є першим сталим душпастиром української католицької місії Успення Пресвятої Богородиці у Фініксі.

Урочистості почались о год. 11-ій рано Торжественною Службою Божою, яку відправив о. М. Горошко та виголосив в українській та англійській мовах науки. Слова Впр. Отця були замітні: „За ласкою Божою та благословенням нашого дорогого Владики Кир Ярослава при помочі і жертвенності вірних, ми збудуємо красний осередок релігійного і національного життя у Фініксі". До Служби Божої співали всі вірні під проводом п. І. Васьків. По Службі Божій Отець роздав на пам'ятку образці вірним і всі вони перейшли на залю, де відбувся привітальний бенкет в честь нового пароха.

За головним столом були о. М. Горошко, посадник міста Фінікс Сем Мардіян, монсіньор і декан Фініксу о. Йосиф Донагю, п. Ольгерд Калина, п. Іван Дужанський із Шикаго та члени Церковного Комітету. По молитві, яку провів о. М. Горошко, секретар Церковного комітету п. І. Васьків в англійській мові привітав гостей та Впр. отця Пароха, а опісля діти, наші наймениші парохіяни, Надія Терлюк, Віра Савицька та Роман Захарчук, убрані у національні строї, привітали отця такими словами:

„Ми українські діти міста Фінікс радісно та обіцюємо молитись та вчитись в вашій, Отче, Рідній Школі, любити свою церкву і нарід", та вручили отцеві китицю арізонських рож. Ведення бенкету, п. І. Васьків передав Панові Ольгердові Калині, одинокому українському адвокатові у Фініксі. Пан Калина, молодий український професіоналіст, представляючи о. Пароха, подав коротку біографію.

М. Горошко народився у Дроздовичах біля Львова 3-го травня 1912 р. В Городку скінчив гімназію. В 1937 році скінчив студії в Українській Католицькій Богословській Академії та був висвячений бл. п. Архиєпископом Канади Кир Василієм Ладикою для місійної праці в Канаді. о. М. Горошко працював в Саскачевані, як душпастир і парох у Геффорді і Принц Алберті та був основником та організатором Українсько-Католицького Юнацтва в Канаді. Від 1944 до 1946р був капеляном для українських католицьких вояків у канадійській армії в Англії та Західній Европі.

По війні допомагав скитальцям в Европі, а в Канаді студіював в Торонтонськім університеті та Славістичному Інституті при Колумбійському університеті в Ню Йорку. Студії покінчив з відзначенням. Коли був парохом у Віндзорі, Онтаріо, рівночасно був професором історії Східньої Европи та частим бесідником по різних клюбах та університетах на тему „Московсько-совєтського імперіялізму та колоніялізму". Останній рік був парохом у Монтреалі в церкві св. Духа.

По обіді привіт від міста Фінікс зложив посадник Сем Мардіян. „Мені було дуже мило запізнатися з отцем кілька днів тому. Я сам є вірменського походження. Велика частина мойого народу є рівною поневолена большевиками. Ми маємо численні подібні звичаї."

Привіт від Преосвященного єпископа в Туксоні, Арізона, та від католицького клеру передав монсіньйор та декан Фініксу Впр. о. Донаґю. Дальший привіт зложив гість із Шикаґо, пан Іван Дужанський, президент Ліги Американців Українського Походження та член Екзекутиви УККА. Він сказав: „Я довідався, що ви будете купувати двоакрову площу зі залею та резиденцією, тому від себе жертвую $100, та кличу людей доброї волі, що любили б відвідати чи осілитися серед красної природи, сухого клімату та теплоти, щоб помогли вірним Фініксу та їх Душпастиреві своїми молитвами та пожертвами довершити зачате діло.

Вітали ще о. Горошка від Церковної Громади пан М. Винничок, від жіноцтва в англійській мові привітала Отця, пані Катерина Ост, яка вже роками трудиться для своєї церкви і пані Теодора Бакович, дружина трудолюбивого фінансового секретаря церковної громади п. Ярослава Баковича. Вкінці п. Ольгерд Калина попросив до слова о. М. Горошка, який подякував всім за щирі усні і письменні привіти.

„Тут до цього одного з найгарніших міст світу, із сонішним та сухим кліматом, з'їхалось багато українців з різних частин Америки та Канади. Я бачу численних вас, а зокрема багато молоді. Мені буде мило працювати серед вас. При Божій помочі ми здвигнемо храм та створимо культурний осередок життя тут у Фініксі. Чуюсь до милого обов'язку подякувати нашим панам за пожертви та приготовання такого красного обіду".

Молитвою закінчено бенкет, а опісля вірні підходили привітатися та познайомитися особисто з новим парохом.

З огляду на це, що тепер є сезон і численні люди прибувають до Арізони на зимовий час, подаємо до відома адресу отця пароха:

Rev. Michael Horoshko
4137 N. 49th Orive
Phoenix 31, Arizona.

І. В.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

ПЯТНИЦЯ, 22-го ГРУДНЯ 1961:

ГАРТФОРД, Конн. — Річні Збори В-ва св. І. Хрестителя Відділ 277, в год. 7:00 веч., в залі У.А.Г. Клюбу, на Whitmore Street. Порядок Зборів: звіти Управи і Контр. Комісії, та вибір нової Управи і Контр. Комісії на 1962 рік. Проситься членів прибути на Збори, а довгуючих членів вирівнати свої вкладки перед Зборами. — Управа.

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

Доповідь проф. Джотана Джонсона: „Стародавній гороскоп у місті Дура".

19 листопада 1961 року в Ню Йорку відбулось засідання античної секції УВАН у ЗДА під головуванням д-ра О. Домбровського. Він представив доповідача проф. Джотана Джонсона, як видатного ученого - археолога, учасника численних експедицій, керівника клясичного факультету Нюйорського університету.

Доповідач розповів про випадок з своєї практики археологічних розкопів в Месопотамії стародавнього міста Дура - Европос 1929 року (Ейльський університет). Дослідники знайшли на стіні одного з розкопаних будинків гороскоп, складений для новонародженої дитини. Це було коло, а навколо нього — групи грецьких літер, що показували знаки Зодіяка, а між ними — знаки сьоми планет. Назва місяця — Селена — була знищена. Завдання археологів було: усталити дату, коли складено цього гороскопа. Вихідні пункти були такі: 1) Планети займають положення, показане на гороскопі, лише один раз в період тисяча двісті років; 2) Гороскоп мав бути складений в період, коли існувало місто Дура, тобто між 300 рр. до нашої ери і 256 роком нашої ери. Кропіткими астрономічними обчисленнями, які тривали 6 тижнів, пощастило установити, що гороскоп був складений 176 року нашої ери, 3 липня, о 10 год. вечора. Знання цієї дати дозволило зрозуміти значення кількох літер, надряпаних на тій самій стіні. Вони показували дату за місцевим календарем — 9-ий день місяця Панемос, 487-ий рік нашої ери. Це свідчить про те, що в той час у Дура - Европос вживали місячного календаря, який був поширений на сході. Отже, хоч місто належало до римських володінь і офіційний календар там був юліянський, але населення дотримувалось у домашньому вжитку місячного календаря з 19-тилітнім циклом.

Цей гороскоп становить найточніше датований стародавній документ і він дає змогу розв'язати кілька складних проблем, пов'язаних з хронологією. Одночасно цей гороскоп є свідченням праці кваліфікованого астронома, спостереження якого були точні і докладні.

В. П.

Українці з Лемківщини при праці

Заходом Відділу Організації Оборони Лемківщини ім. композитора о. М. Вербицького в Торонті, в залі Дому Просвіти при 140 Бетирст вул. відбулася доповідь на тему: „Була весна в моїй країні", яку виголосив уродженець Лемківщини ред. Ю Бескид. Добре опрацьована доповідь викликала живе заінтересування серед приявних, які походять із всіх теренів України. Вони по дискусії висловлювали побажання до Управи Відділу, яка в міру можливостей буде старатись переводити їх в дію.

Присутні, які в часі воєнної хуртовини довше чи коротше перебували на Лемківщині, висловлювались якнайкраще про гостинність і характер лемків, та стверджували, що справа Лемківщини, це справа всіх українців, які солідарно станули б її обороні, а організація ООЛ є на часі і заслуговує на піддержку всього українського громадянства. Опісля обговорювано справи суспільної опіки, організацій та видавничі.

Щоб належно відзначити століття українського національного гимну „Ще не вмерла Україна", якого композитором є уродженець Лемківщини о. Михайло Вербицький, що припадає на 1963 рік, Управа Відділу рішила започаткувати цю велику подію ще цього року, і в 91-шу річницю його смерти (19 грудня 1870), який є патроном Відділу, влаштовує доповідь на тему Лемківщини, яку в п'ятницю 22-го грудня ц. р. о год. 8-ій вечером в церковній залі св. о. Николая при вул. Квін Беллвудс, виголосить о. ред. І. Сиротинський на тему „Лемки — одна вітка великого українського народу", а в початкових тижнях наступного року, постановлено вшанувати його пам'ять величавим концертом найкращими українськими мистецькими силами міста Торонта, в програму якого ввійдуть твори композитора.

Постановлено також звернутись до всіх українців з Лемківщини за межами Рідного Краю сущими, щоб невідклично ставали членами Організації ООЛ, а де такої ще немає, її засновували, підвищували рівень загального і фахового знання, та державницької виробленості, творили промислові і торговельні станиці та щоб взаємно себе шанували і співпрацювали. Саме нарікання на „ворожеські" та оплакування, які „встоятись не було сили", що „ніхто не дасть. Всі недомагання з минувшини ставити все перед очима, щоб в майбутньому їх не повторювати. Зберігати себе від розкладових впливів, а сталити ідейність і моральну стійкість. Між вигнанцями з Лемківщини не повинно бути громадян, які ходили б „самопасом", чи замикалися в „чотирьох стінах" бо немає нічого ганебнішого для людини, яка на доказ свого життя, може показати лише число пережитих літ.

Треба вірити, що надходячі роковини „століття" заставлять всіх українців з Лемківщини та їх нащадків об'єднатися у своїй організації, в чому хай нам допоможе Всемогучий Бог.

П. Харидчак
прес. реф.

Відзначення 70-річчя проф. М. Боровського в Вінніпегу

День 15-го листопада відбулося засідання УВАН в УН-Домі в Вінніпегу, на якому вшановано 70-річчя проф. Михайла Боровського, секретаря-скарбника УВАН. Зібрання відкрив проф. Яр. Рудницький, складаючи побажання ювілянтові. Д-р М. І. Мандрика подав огляд життя і творчости проф. Боровського. З черги відчитано характеристику наукової праці ювілянта, що її прислав проф. І. Розгін з Америки. М. ін., вітали його на зібранні теж проф. П. Юзик, пані К. Антонович, пані О. Войценко. Проф. Боровський, дякуючи за вшанування, поділився з приявними своїми спогадами про минуле, співпрацю з визначними українськими й чужинецькими вченими в Чехословаччині, а потім на дальшій еміграції.

Не зважаючи на свій поважний вік, проф. Боровський бере активну участь в українському науковому й громадському житті. Крім довголітнього секретарювання в УВАН в Канаді, він є постійним представником Української Наукової Ради в Президії КУК, з головою Інституту Дослідів Волині, професором Українського Технічного Інституту в Ню Йорку, дійсним членом НТШ, співробітником Енциклопедії Українознавства, та веде науково - дослідчий приватний садок у Вінніпегу. З багатьох праць, статтей, рецензій на увагу заслуговує остання з них „Українська топоніміка в міжнародній ботанічній термінології", яку читано цього року на міжнародному Конгресі Назвознавства в Флоренції, Італія, і яка тепер находиться в друку в науковому збірнику конгресу (в англійській мові). Проф. Боровський є членом українських економічних установ і культурно-освітніх товариств у Канаді.

Б. Г. С-р

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ в щоденнику „СВОБОДА"

1 інч через одну шпальту за культурні імпрези	$2.00
1 інч через одну шпальту за бизнесові оголошення	$3.00
1 інч через одну шпальту за політичні оголошення	$4.00

СОЦІЯЛЬНІ КОНТРАСТИ

(Закінчення із стор. 2-ої)

кінчує свою апатичну розповідь ентузіястичною, запальною демонстрацією нового числа московського журналу, що видається для американців під назвою „СССР".

На одній із сторінок цього журналу бачимо кольорове фото велетня-красуня з Кремлю, під яким написано: „Цей палац побудований для народу" А тому, що ми вже читали про цей так званий „Кремлівський палац з'їздів" у московській, „Правді", то звичайно, фото не справляє на нас найменшого враження. Ми вже знаємо, що цей палац має понад 800 кімнат, що він побудований в подарунок 22-му з'їздові компартії, що призначений для різних з'їздів московських колонізаторів. А чому він „побудований для народу", то лише хіба тому, що в ньому мають укладати пляни найжорстокішого поневолення народу. Одначе, зовсім інше враження справляє фото на мурина - дженітора, бо він бачить біля палацу двох усміхнених казахських чабанів у їхніх тюбетейках, українську та білоруську доярок в національних убраннях і кавказьких натур'ян - оглів з кинджалами при боці та газирями на грудях. І наш співбесідник розпалившись, тицяє пальцем в фото і доводить, що це — не екзотична декорація московських майстрів від пропаганди, а справжні господарі цього кремлівського красуня - велетня.

При цій нагоді ми собі подумали: якби цей дженітор-мурин і тисячі його братів, які мешкають в цих п'ятнадцятьох наймодерніше обладнаних домах, з ваннами, центральним огріванням, льодівнями, телевізорами довідувалися про совєтську дійсність не лише з журналу „СССР", то очевидно їх ентузіязм дуже скоро розвіявся б і згас. Ось, для прикладу, в тій же московській „Правді" в числі з 12-го листопада читаємо, як „розв'язуються" в СССР житлову проблему.

Автори статті п. з. „Дві історії: красива і некрасива" пишуть в тому числі про якусь Явдоху Кострікову, що, працюючи як помивачка в станційному буфеті, з своєї мізерної платні виховує трьох сиріт. „Як не дивно, — читаємо в „Правді", — ніхто з керівників або представників громадськости ні разу не поцікавився, в яких умовах вони живуть. А живуть вони в так-сяк полатаній шопці, що прилипилася до стіни будинку на набережній річки Самари. В ній і мокро і незатишно, і тісно". Нарешті — довідуємося з цієї статті — якась О. Махрова взялася за цю справу і написала в заяві до міської ради про „чудову жінку, що утримує трьох сиріт, що все своє життя бідувала і тепер на старість немає теплого кутка". Не прочитавши до дну заяви, голова міської ради написав резолюцію: „Записати Махрову на чергу одержання житла".

А хіба це поодинокий випадок? В „Радянській Україні" з 1-го грудня ц. р. в статті „Черстві душі" читаємо про родину якогось Жуковича, що загинув, як герой, в останній війні. Партійні організації потурбувалися про матір, сестру і племінницю Жуковича, надавши їм маленьку квартиру з двох кімнат. Але трапилося лихо: померла старенька мати. Партійні керівники знову згадали про Жуковичів, але на цей раз для того, щоб... забрати в них одну кімнату.

Отож, як бачимо, тут уже мова йде не про якусь помивачку, а про родину „героя, що загинув на бойовому пості".

Подавши митарства родини Жуковича, автор статті закінчує її згадкою про якогось Петра Головка, партійного бонзу в Києві, викритого в шахрайських операціях і виключеного з партії. „Не встигли позбавити права проживати в Києві відомого в окрузі шахрая і пройдисвіта Петра Головки, — пише автор статті — як його в обійми прийняли в Пирятині. Прибувши до міста, він буквально на другий день, невідомо за які гроші, купив цілий будинок і тепер живе собі, розкошуючи. А міліції, прокуратурі і навіть райвиконкомові до цього байдуже".

Дженітор - мурин, який читає журнал „СССР", напевно не знає про Кострікових і Жуковичів, про витівки головків з Києва, Львова, Москви. А він таки повинен про все це знати. Отже, потрібно шукати дійової протиотрути на московську отруту. На нашу думку, треба було б якось постійно діючої американської інституції, яка б систематично видавала брошури, книжки, журнали з угрупуванням на фактах антикомуністичним матеріялом.

Напевно знайшлося б досить людей з хистом і вміннями добирати й компілювати такі матеріяли. Наші видавництва і редакції повинні подбати про створення такого редакційного штабу, який негайно відповідав би на кожне в англійській мові московське видання. Щоб отой дженітор з Шикаго і тисячі йому подібних читали не тільки про кремлівський палац „для народу", але й про родину Кострікової, що мешкає в трухлявій шопці, і про родину колгоспника Кирила Огієнка, з Новотитарівської станиці на Кубані, як пише „Правда", що виробила за минулий рік біля тисячі трудоднів, а одержала за це — 880 карбованців грішми і тонну збіжжя.

Тож, нехай би дженітор з Шикаго підрахував, що тій зразковій колгоспній родині гуртом припало на трудодень по 68 копійок і 2.44 фунта збіжжя або на годину — 7.4 копійки і 60.8 грама збіжжя. Підрахував і порівняв з платнею дженітора з капіталістичного Шикаго, який одержує 50 долярів тижнево, працюючи лише по 8 годин денно. Це ж ми навели приклад зразкового колгоспника, а що ж і казати про пересічного колгоспного раба.

Всі ці речі треба виясняти і показати мільйонам дженіторів, може вони тоді інакше сприймали б московську комуністичну отруту, яка задурманює їм голови.

ДІЛЛОН СПОДІВАЄТЬСЯ ЗМЕНШЕННЯ ДЕФІЦИТУ

Вашингтон. — Секретар скарбу Даглес Діллон сподівається, що в найближчому році із ЗДА відпливе за кордон золота і долярів на суму від двох до двох і півбільйона долярів. Це буде більше як цьогорічний відплив в сумі коло $1,700,000,000, бо настільки мав би виносити платничий дефіцит в цьому 1961 році. Так заявив секретар скарбу в приватній розмові. Збалянсований платничий бюджет із закордонними державами є від тоді, коли до ЗДА прибуває більше долярів, ніж їх відходить за кордон. Діллон вказує на те, що дефіцит у платничому бюджеті в попередніх роках виносив по $3 більйона долярів. Цього року він має винести коло $1,700,000,000, а в найближчих роках, це значить в 1963 і дальших, цей дефіцит мав би зменшуватися.

Відійшли від нас
Члени Українського Народного Союзу:

БАРІЙ Павлина, народж. 1918 р. в Ню Йорку, Н. Й., членка 54 Відд. УНСоюзу у Велінгфорд, Конн., померла 25-го листопада 1961 року.

БЕРЕЗІЦЬКИЙ Володимир, народж. 1896 р. в Товстенькім, пов. Гусятин, член 370 Відд. УНСоюзу в Ню Гейвен, Конн., помер у грудні 1961 року.

БІЛЕЦЬКИЙ Роман, народж. 1924 р. в Дітройті, Миш., член 175 Відд. УНСоюзу в Дітройті, Миш., помер 20-го листопада 1961 року.

БІЛИНСЬКА Єлисавета, народж. 1900 р. в Німеччині, членка 153 Відд. УНСоюзу у Філядельфії, Па., померла 11-го вересня 1961 року.

БОГАЧЕНКО Василь, народж. 1884 р. в Західній Україні, член 235 Відд. УНСоюзу в Росфорд, Огайо, помер 7-го грудня 1961 року.

ВОВКАНИЧ Теодор, народж. 1891 р. у Мшанці, пов. Старий Самбір, член 42 Відд. УНСоюзу в Пассейку, Н. Дж., помер 8-го грудня 1961 року.

ДОБРЯНСЬКИЙ Антін, народж. 1885 р. у Новому Селі, пов. Сянік, член 109 Відд. УНСоюзу в Бентлейвил, Па., помер у грудні 1961 року.

ДУШІЛКА Єва, народж. 1891 р. в Радошині, Західня Україна, членка 134 Відд. УНСоюзу в Карнеґі, Па., померла 4-го грудня 1961 року.

Д-р КАРПЕВИЧ Богдан, народж. 1900 р. в Ульгівку, пов. Рава Руська, член 46 Відд. УНСоюзу в Ню Йорку, Н. Й., помер 10-го грудня 1961 року.

КОСТІВ Катерина, народж. 1896 р. у Городищі, пов. Бібрка, членка 361 Відд. УНСоюзу в Ню Йорку, Н. Й., померла в грудні 1961 року.

САНКОВСЬКИЙ Василь, народж. 1924 р. у Спрингфілд, Масс., член 58 Відд. УНСоюзу в Ютиці, Н. Й., помер у грудні 1961 року.

ХАНДОН Теодор, народж. 1886 р. в Крушельниці, пов. Сколе, член 361 Відд. УНСоюзу в Ню Йорку, Н. Й., помер 1-го грудня 1961 року.

ВІЧНА ЇМ ПАМ'ЯТЬ!

ПРИЙМАЄТЬСЯ ОГОЛОШЕННЯ
Святочних Побажань у „Свободі"

Адміністрація „СВОБОДИ" повідомляє, що йдучи на зустріч загальним побажанням, вона й в цьому році призначить окремі шпальти збільшеного різдвяного числа на оголошення традиційних святочних привітів і побажань.

Ціна кожного інча по $3.00

Оголошення святочних побажань, разом із грошовою оплатою, відповідно до кількости інчів, можна надсилати до 30-го грудня 1961 р.

ТАРЗАН, ч. 4763. Джан і Тоні.

Тарзан вирішив освідомити Ґарві. Вони сіли біля ватри, коли він оповідав про минуле. — Щож, так... Я тільки

Але тимчасом, таємно від усіх, Джан Остін увійшов до шатра свого брата!

— Чи я можу говорити з тобою одну хвилину? — Тоні підвівся, здивований. — Що таке... Ах, та певно, ходи ближче...